

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Поля Георгиева Ангелова,

член на научно жури по конкурс за академична длъжност „доцент“ по област на висше образование 3 Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.8 Икономика, научна специалност „Статистика и демография” – един, обявен от СА „Д. А. Ценов“ – Свищов за нуждите на катедра „Математика и статистика“, относно предоставените материали на гл. ас. д-р Маргарита Стефанова Шопова за участие в конкурса.

1. Представяне на кандидата. Гл. ас. д-р Маргарита Стефанова Шопова, редовен преподавател в катедра „Математика и статистика“ при СА „Д. А. Ценов“, е единствен кандидат по конкурса за академичната длъжност „доцент“ по научна специалност „Статистика и демография“. Конкурсът е обявен за нуждите на катедра „Математика и статистика“ при СА „Д. А. Ценов“. Представените документи и материали са в съответствие с изискванията за ЗРАСРБ, ППЗРАСРБ и ППЗРАС в СА „Д. А. Ценов“ – Свищов.

2. Основание за написване на рецензията. Рецензията се основава на Заповед на Ректора № 434/21.05.2018 г., Решение на Факултетния съвет на факултет „Стопанска отчетност“, Протокол №11/14.05.2018 г., Правилника за прилагане на Закона за развитието на академичния състав в СА „Д. А. Ценов“ и обявен конкурс за заемане на академична длъжност „доцент“ по област на висше образование 3 Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.8

Икономика, научна специалност „Статистика и демография” – един, ДВ, бр. 27/27.03.2018 г.

3. Персонална характеристика на кандидата. Единствен кандидат в конкурса е гл. ас. д-р Маргарита Стефанова Шопова, редовен преподавател по математика и статистика, на основен трудов договор в СА „Д. А. Ценов”. Завършва висше образование, специалност „Математика“ в Шуменски университет „Епископ Константин Преславски“ през 1984 г. В катедра „Математика и статистика” постъпва през 1986 г. като редовен асистент по математика, последователно е старши асистент (1989-1992 г.) и главен асистент (от 1992 г. до сега). През 1997 г. разширява образователната си квалификация, като придобива магистърска степен по финанси в Стопанска академия. След успешно защитена дисертация на тема „Статистическо изследване на енергийното потребление на домакинствата в България“ получава образователната и научна степен „доктор” по научна специалност „Статистика и демография“ (Диплома №2014020/07.10.2014 г., издадена от СА „Д. А. Ценов“ – Свищов). Кандидатът по конкурса притежава много добра компютърна грамотност с използване на общофункционални и специализирани софтуерни продукти. Има много добро ниво на четене, писане и разговор на руски език и основно – на немски и английски език. Гл. ас. д-р Маргарита Шопова е член на Съюза на учените в България, Съюза на математиците в България и председател на секцията на Съюза на математиците в Свищов.

Гл. ас. д-р Маргарита Шопова е дългогодишен преподавател с ясно изразена мотивация и ангажираност към учебния процес и дейността на катедрата, много трудолюбив и перфекционист в работата си човек. Притежава много добри организационни и комуникационни умения, отлично работи със студентите от специалността. Познавам Маргарита Шопова от постъпването ми в катедрата, т.е. над 30 години. През нелекия

път на своето академично развитие тя положи усилия за разширяване на професионалната си квалификация, като придоби необходимите знания, умения и компетенции по научна специалност „Статистика и демография“, в резултат на което успешно защити докторат. Дългогодишната ни съвместна работа като преподавателски и научноизследователски екип е утвърдила личната ми преценка за нея като професионално отговорен, коректен и лоялен колега, което ми дава основание да представя нейната кандидатура по конкурса.

4. Обща количествена и качествена оценка на учебно-преподавателската работа.

Гл. ас. д-р М. Шопова участва интензивно в учебния процес на Академията. Учебната заетост на кандидата през последните пет години се движи между 406 часа през учебната 2012/2013 г. и 529 часа през учебната 2016/2017 г. (за аудиторната заетост) и над 120 часа (за извън аудиторната заетост) годишно. Учебната заетост на кандидата по конкурса се реализира основно в образователно-квалификационната степен „бакалавър“. Като преподавател по висша математика тя работи със студенти от всички специалности, а като преподавател по статистика – със студенти от отделни специалности („Застраховане и социално дело“, „Публична администрация“, „Икономика на търговията“, „Икономика на туризма“ и др.), както и в специалност „Статистика и иконометрия”/“Бизнес статистика и анализи“, развивана от катедра „Математика и статистика“.

Гл. ас. д-р Маргарита Шопова е разработила и чете лекционни курсове (в т.ч. води и семинарни занятия) по дисциплините Висша математика, Основи на статистиката, Статистически анализ на структури, Социална статистика и др. През настоящата учебна година кандидатът е участвал в учебния процес и в ОКС „Магистър“ като сътитуляр по

дисциплината „Социална статистика“. От представената Справка за академичната заетост по учебни дисциплини се вижда, че кандидатът Маргарита Шопова е участвала в разработването на 5 учебни дисциплини, с което изпълнява изискванията на ППЗРАС.

За изпълнението на количествените и качествените критерии и показатели за учебно–преподавателската дейност, съгласно чл. 60 на Правилника за прилагане на Закона за развитие на академичния състав в Стопанска академия, кандидатът представя за рецензиране един авторски учебник – „Статистически анализ на структури“; два учебника в съавторство – „Социална статистика“ и „Статистическо изследване и прогнозиране на развитието“ и шест броя учебни пособия. Общият обем на участието в разработването на учебната и учебно-методичната литература според представената от кандидата Рекапитулация (№16.) възлиза съответно на 292 страници – в учебници и 690 страници – в учебни пособия. С това кандидатът по конкурса изпълнява и надвишава количествените изискванията на чл. 60 от ППЗРАССА.

Учебникът по „Статистически анализ на структури“ е предназначен за студенти от специалност „Бизнес статистика и анализи“ в ОКС „Бакалавър“, водена от катедра „Математика и статистика“, както и за всички интересувани се от приложението на статистическите методи в социално-икономическите изследвания. Учебникът дава базови знания за основните направления на статистическия анализ на структури – измерване на структурни изменения във времето, на различия между статистични структури и на неравномерността на структурите. В структурно отношение материалът е представен в шест теми, като всяка съдържа въведение в учебната тема, основен текст, списък на основните понятия и термини, въпроси и задачи за самостоятелна работа. Теоретичните постановки са подкрепени с примери с реални данни, което е

едно от достоинства на учебника. Същото се отнася и за справочника с формули в края на учебника, който улеснява студентите при подготовката им по дисциплината. Учебникът е написан на достъпен и разбираем език, което позволява, независимо от сложността на материята, тя да бъде усвоена.

Авторското участие в учебника „Социална статистика“ възлиза на 39 страници и е посветено на тема девета „Статистическо изследване на престъпността“. Разгледани са необходимостта от статистическото изучаване на т.нар. „социални аномалии“, същността на престъпността като обект на статистическо изучаване, информационното осигуряване и системата от показатели за нейното характеризирание. И тук приложението на описаните методи и показатели е илюстрирано с примери с реални статистически данни.

Авторският принос в учебника „Статистическо изследване и прогнозиране на развитието“ намира израз в разработването на тема втора „Описателни показатели за развитието“, написана на 32 страници. Представени са целта и задачите на описателния анализ на временни редове, направена е обща характеристика на описателните показатели и е посочен начинът на тяхното изчисляване, подкрепен с подходящи примери.

По отношение на изискванията за разработване на учебни пособия можем да отбележим, че кандидатът по конкурса е представил далеч над необходимия брой и обем такива. Списъкът съдържа шест учебни пособия, в т.ч. едно по статистика – в съавторство, и 5 по висша математика – 2 самостоятелно и 3 в съавторство.

В учебното пособие „Социална статистика“ гл. ас. д-р М. Шопова участва с написването на четири теми, с което разширява компетенциите си в областта на социалната статистика. Пособието е предназначено за

провеждане на семинарни занятия по едноименната дисциплина и самостоятелна работа на студентите. Общият обем на авторското участие възлиза на 93 страници. Разработени са темите: „Статистическо изучаване на доходите, разходите и потреблението на населението“, „Статистическо изучаване на здравеопазването“, „Статистическо изучаване на престъпността“ и „Статистическо изучаване на кризисните събития“.

Останалите пет учебни пособия са посветени на обучението по висша математика. Целта им е да изградят умения за решаване на задачи у студентите, да подпомогнат самостоятелната им работа и подготовката за текущата и семестриалната проверка на знанията. Дългогодишният преподавателски опит по математика на кандидата по конкурса позволява учебните пособия да бъдат разработени на високо дидактическо ниво. Трайно утвърденото съавторство свидетелства за уменията и възможностите на кандидата по конкурса за работа в екип.

Представените от гл. ас. д-р М. Шопова материали и непосредствената ми работа с нея през годините ми дават основание да оценя високо нейната учебно-преподавателската работа. Мога да направя заключението, че кандидатът отговаря на изискванията на чл. 60, ал. 2, т.1 от Правилника за прилагане на ЗРАСРБ в СА „Д. А. Ценов” – Свищов, като напълно ги удовлетворява.

5. Обща оценка на научните изследвания и научноизследователската дейност.

За оценка на научноизследователската дейност гл. ас. д-р Маргарита Шопова е представила списък от 24 научни публикации, които не повтарят представените за придобиване на ОНС „доктор”, съгласно чл. 60, ал. 1, т. 3 и ал. 2, т. 2 от Правилника. Списъкът съдържа:

- 1 публикуван самостоятелен монографичен труд (226 стр.);

- 1 самостоятелна студия (37 стр.) и участие в 2 колективни студии (22 стр.);
- 3 самостоятелни статии (41 стр.);
- 17 самостоятелни научни доклада (137 стр.);
- 4 участия в научноизследователски проекти, финансирани от ИНИ към Стопанска академия.

Общият обем на публикациите възлиза на 463 страници. Съвместно разработените научни публикации са с документирано авторово участие. Четири от публикациите са на английски език. Научните трудове са публикувани в специализирани научни издания, в т.ч. АИ „Ценов”, Годишник на Стопанска академия, Алманах научни изследвания, сп. „Народностопански архив” и др.

В конкурса за доцент гл. ас. д-р М. Шопова участва със самостоятелно разработен монографичен труд на тема „Статистически аспекти на информационното общество в България“, публикуван в авторитетното издание Библиотека „Стопански свят“ на Стопанска академия. Монографичното изследване е посветено на актуален проблем – информационното общество и неговото статистическо изучаване. Информационното общество е в обхвата на различни сфери на научните изследвания, но настоящият труд го анализира в светлината на статистическия подход, тъй като информационното общество може да се представи като масово проявяващо се явление.

Научният труд съдържа необходимите структурни елементи – въведение, три самостоятелно обособени части (глави), заключение и библиография. Точно и ясно са обосновани актуалността на проблема, целта и задачите, авторовата теза и методологията на изследването.

Изяснена е същността на информационното общество като обект на статистическо изследване и са разгледани основни дефиниции, които дават

възможност за по-пълно характеризиране на изучаваното явление. Обстойно са представени и анализирани проблемите на информационното осигуряване на изследването, като са изведени основните методологически и организационни аспекти на наблюденията на информационното общество на европейско равнище и особеностите в България. Представена е широкообхватна система от показатели, чрез които може да се изследва информационното общество в различни направления. Извършен е емпиричен анализ на структурата и динамиката на основни показатели за неговото характеризиране, като са разработени трендови модели и краткосрочни прогнози за някои от тях. Като цяло монографичното изследване може да се оцени като теоретико-приложна разработка с висока научна стойност и практическа полезност.

За участие в конкурса е представена една самостоятелна студия на тема „Информационни аспекти на статистическите изследвания на престъпността“. В нея задълбочено и обстойно са анализирани методологията, организацията и проблемите на информационното осигуряване на статистическите изследвания на престъпността. Представена е системата от статистически показатели, чрез която може да се получи цялостна характеристика на регистрираната и латентната престъпност, както и особеностите на изследването на противообществените прояви на малолетните и непълнолетните лица. Очертани са някои основни проблеми на организацията на набиране на данни за тяхното характеризиране и е обоснована необходимостта от навременна, надеждна и достоверна информация за изследване на това негативно социално явление.

Представените студии в съавторство отразяват резултатите от участието на кандидата в разработването на научноизследователските проекти. Те са публикувани в академичното издание Алманах научни

изследвания на Стопанска академия, като авторското участие е в общ обем от 18 стр. Посветени са на структурните промени на българската икономика и на специфичната проблематика на статистическия контрол на качеството. Авторското участие е свързано с изясняването на основни статистически методи и възможностите за анализ, които те предоставят в съответната тематична област.

В конкурса гл. ас. д-р М. Шопова участва с три самостоятелни статии, от които две на английски език, публикувани в чужбина. Те са свързани с различни актуални въпроси: методологически основи на сателитните сметки за туризма като източник на достоверна и сравнима статистическа информация за отрасъла; възможностите на обучението по математика за икономическата подготовка на студентите и социално-икономическите изследвания; проблемите на свободните икономически зони след приемането на България в ЕС и др.

За участието в конкурса кандидатът представя 17 научни доклада, които са разработени самостоятелно и са представени на национални и международни конференции. Общият им обем е 137 стр. и са посветени на значими съвременни проблеми като: статистическите измерения на бедността и социалното изключване; измерване на информационното общество в Европейския съюз и използването на Интернет от домакинствата; статистически анализ на финансовото състояние на домакинствата и др. Особено място заемат проблеми на висшето икономическо образование и мястото на математическите методи в обучението на студентите.

Гл. ас. д-р М. Шопова има участие в четири научноизследователски проекта, осъществени съвместно с преподаватели от катедрата и с междукатедрени екипи. Проектите са финансирани от фонд „Научни

изследвания” на Стопанска Академия и са приключили с публикуване на студии с резултатите от изследванията.

В обобщение на този параграф от рецензията считам, че гл. ас. М. Шопова е спазила необходимите количествени и качествени критерии за научноизследователската работа на Правилника за приложение на Закона за развитие на академичния състав в Стопанска академия за заемане на академичната длъжност „доцент“.

6. Характеризиране на научните приноси.

Научните трудове, с които кандидатът участва в конкурса, са с практико-приложна насоченост. Анализът на представените публикации дава възможност научните постижения и приноси да се открият в следните направления.

- Водеща тема в научните изследвания на кандидата по конкурса е статистическото изследване на информационното общество. В резултат на задълбочен сравнителен и критичен анализ гл. ас. М. Шопова извежда основни методологически и организационни аспекти на наблюденията на информационното общество на европейско равнище и особеностите им в България. Обобщено е съдържанието на анкетните карти за набиране на първичната информация и е направена характеристика на включените основни и допълнителни модули. Анализирани са използваните системи от показатели и е разработена класификация за тяхното систематизиране, която е много подходящо схематично онагледена. Установени са основни закономерности в развитието на информационното общество в България в контекста на Европейското информационно общество по отношение на: използването на ИКТ и интернет в предприятията, достъпа на домакинствата до интернет, демографски и регионални особености на потребителите на интернет и др.

- Второто направление, в което могат да се открият научни и научно-приложни приноси, е приложението на основни статистически методи – вариационен анализ, анализ на динамика, анализ на структури, статистическо оценяване и др. Представени са интересни възможности за информационно осигуряване и приложение на статистическите методи в няколко конкретни области (освен информационното общество), а именно: социалната сфера (престъпност, бедност, кризисни събития), статистическият контрол на качеството, туризма и др.

Третото основно направление, в което намираме приносни моменти, са трудовете с учебно-методичен характер. Разработеният авторски учебник по анализ на структури несъмнено е основен принос в това направление. Тези публикации подпомагат учебния процес с необходимата литература и допринасят за усвояването на учебния материал по статистическите дисциплини и по висша математика. Дългогодишният преподавателски опит на кандидата по конкурса безспорно е допринесъл за тяхното високо качество и полезност.

Справката за научните и научноприложни приноси в представените за рецензиране материали отразяват достоверно и коректно постиженията на кандидата по конкурса гл. ас. д-р Маргарита Шопова.

7. Академична известност.

От представената от гл. ас. д-р Маргарита Шопова справка за цитиранията е видно, че нейни публикации са цитирани в периодични издания, сборници от конференции, книги, главно в библиографски справки. Посочените цитирания са надлежно и коректно удостоверени.

8. Бележки и препоръки.

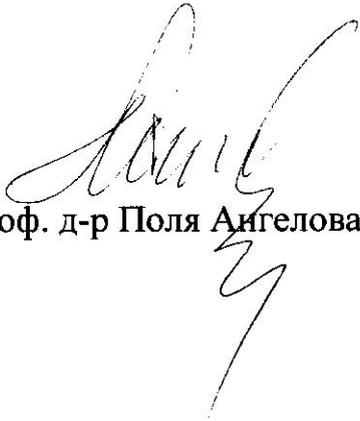
Нямам критични бележки по отношение на представената за конкурса учебно-преподавателска и научноизследователска работа на гл. ас. Маргарита Шопова. Позволявам си да отправя препоръка за по-нататъшно задълбочаване на изследванията в областта на статистиката и паралелно разширяване на възможностите за приложение на математическите методи в икономиката.

9. Обобщена оценка

Въз основа на извършения анализ и оценка на научноизследователската и учебно-преподавателската работа на гл. ас. д-р Маргарита Стефанова Шопова, които са в съответствие с изискванията на ЗРАСРБ и на Правилника за прилагане на ЗРАС в СА „Д. А. Ценов”, както и на личната ми преценка, **ОЦЕНЯВАМ ПОЛОЖИТЕЛНО** кандидатурата по конкурса и предлагам на уважаемите членове на научното жури да гласуват положително за присъждането на академичната длъжност „доцент” по научна специалност „Статистика и демография“ на гл. ас. д-р М. Шопова.

Свищов, 12.07.2018 г.

Подпис:

(Проф. д-р Поля Ангелова)